

(המשך מעמוד 13)

בשום מקום בעולם הערבי שוב אין תור פעה של שינאה עיוורת כזאת לישראל. כפי שהיא קיימת בין המהפכנים הדתיים בי איראן.

הסיבות המעשיות ידועות וחמורות. קודם כל: סאבאק. סאבאק היא המישר טרה החשאית של השאה. שהוקמה על-ידי סוכנות הביטחון האמריקאית בשנות ה-50. לפי ידיעות היוזרות ונישנות שי פורסמו בחו"ל, ושכל האיראנים מאמינים לגמרי באמיתותן. קצתו סאבאק אומנו והודרכו על-ידי ישי ראזים, הן בישראל עצמה והן בי איראן.

מישטרות פוליטיות מעטות בעולם זכו בתדמית כה מילפצתית כמו סאבאק. גם הקג"ב הסובייטי ושירות הביטחון של צ'כיה נחשבים כמוסדות הומאניים בהשוואה אליו.

סאבאק השתמש באופן שיטתי בעינויים מכל הסוגים. נראה כי רבבות איראנים עברו חוויה זו. (השבוע גילה סוכן-לשעבר של הסיי-אי-אי בארצות-הברית כי מומחים אמריקאיים לימדו את אמני-העינויים את איראניים. מסתבר כי לסיי-אי-אי יש מומחיים גם לשטח זה.)

האכזריות הנוראה של סאבאק, שהיתה ידועה במשך שנים באיראן ובעולם כולה, היא כיום אחד הגורמים העיקריים לשינוי אה התהומית, שרוחש כל העם האיראני לשאה.

אנשי סאבאק שזוהו על-ידי ההמון נקי רעו לגורים בהרחבות. הקליאה "מות לי שאה!" אינה סיסמה ריקה. אם יפול השאה בידי מי שהיה פעם בידי סאבאק, הוא עלול לסבול מגורל דומה. די בקשירת שם ישראל בשם סאבאק, בעיני האיראנים, כדי להי פוך את ישראל לאויבת המהפכה האיראנית, גם בני סיבה נוספת.

ידי השאה

א ישראל בלבד שנואה על המהפכנים בניגלל קשריה עם השאה, אלא גם היהודים המקומיים. כמו כל שליט שירדע, כי הוא שנוא על מרבית בני-עמו, השתדל גם השאה למצוא לעצמו גורררה מרטיט בקרב המיעוטים. במיוחד סמך השאה על שני מיעוטים דתיים: בני הכת הבהאית והיהודי רים.

הבהאיים, שיש להם מישכן מפואר בי חיפה ואחוזה בעכו, הם כת דתית שנולי דה במאה שעברה באיראן. יש הרואים בה כת מוסלמית, ויש שאינם משייכים אותם עוד לאיסלאם, בשל היסודות המיסטיים הרבים בהם. השאה קידם את אנשי הכת הזאת בצבא ובמינהל וראה בהם משר-תים נאמנים.

כך נהג גם כלפי היהודים. אנשי-עם קים יהודיים שיגשו אצל השאה. הם פרו חו תחת שילטונו המושחת והיו מסורים לו בכל לב.

בעיני הרוב השיעי במדינה, הטאו הי באהאים והיהודים לא רק בשל כפירתם הדתית, אם גם בשל תמיכתם הבלתי-מסוייגת במישטר שנוא. מושחת, מדכא ואכזרי.

עסקיו של השאה עם ישי ראז, הן את התדמית של הקשר המרובע — השאה-היהודים-ישי ראז-האמריקאים, שתתנקם עתה גם ביהודים וגם בישראל.

מעשהו הראשון של המועמד לראשות-הממשלה, שאחפור באחטאר, היה להכי ריזו כי יפסיק את אספקת הנפט לישראל (ודרך ישראל). הוא עשה זאת כדי לפייס את חומייני ואנשיו. המואסים בו, עצם העובדה שהוא כה הודרו לטפל בעניין זה, שהוא לכאורה מישגי ורחוק, מעיד על עומק השינאה לישראל, הקיימת עתה בי איראן.

לשינאה זו יש שורשים. שהם הרבה יותר עמוקים אף מן הסיבות האקטואליות והיחס המוער דף של השאה ליהודים. הם יונקים את כוחם מן הרבדים העמוקים ביותר של הי קנאות הדתית.

מיילצת הגי'האד

ין ישראל והעולם הערבי קים סיכסוך עמוק, שמקורו בהתנגשות ההיסטורית בין הציונות והעם הפלסטיני. זהו סיכסוך מדיני, רציונלי, על ארץ ש-שני הצדדים רואים בה את מולדתם. ושכל

אחד מהם טובע אותה לעצמו. פה ושם השתרבבו לסיכסוך מדיני זה גם מרכיבים דתיים — אך אלה היו תמיד תוספת, ולא העיקר. לרוב נועדו לצורכי תעמולה בלבד. אומנם מנהיג העם הפלסטיני בשנות הנדאט היה חאג' אמין אל-חוסייני, שנשא בתואר התי (מופתי) — מימחה לחוק דתי, אך הוא היה אשיות פוליטית מובהקת.

כרבות השנים נעזמו המרכיבים הדתיים יותר ויותר מן הפלסטינים. האחים המוסלמים וגושי-אמין נים אינם אלא תופעות שוליות. בשני הצדדים השתלטו מנהיגויות חילוניות מובהקות.

הפלסטינים טובעים לעצמם, כיום, זכור יות לאומיות — הוכות להגדרה עצמית לאומית ולהקמת מדינה לאומית. לפני כן דגלו בסיסמה חילונית מובהקת: "מדינה אל-עדתית דמוקרטית". אנוור אל-סאדאת חולם על הקמת מיסגד, בית-כנסת וכנסיה בסנטה-קתרין. שליטי בגדאד ודמשק הם אנטי-דתיים. המילחמה הדתית בלבנון מעוררת פלצות בלב כל העמים הערביים האחרים. אף אחד מהם לא נקט בה עמדה מטעמי דת. בשיא המילחמה תמכה סוריה המוסלמית בימין הנוצרי, נגד הפלסטינים המוסלמים. סעודיה היא ניטראלית, בדרך-כלל.

אפילו בעיית עיר-הקודש — ירושלים —

מוסלמי, ששוחח לא מכבר עם חומייני ועם אנשיו: "כאשר הוזכר השם ירושלים, נדלקה אש קדושה בעיניהם. בשבילם ירושלים (המיוזרחת) אינה עיר ערבית, שיש למצוא לגביה הסדר שיתקבל על דעת הערבים. זה בכלל אינו מעניין אותם. "בעיניהם, ירושלים היא עיר-הקודש, עיר-האיסלאם, שבגללה יש לנהל מילחמת-קודש, כדי לשחררה מידו הכופרים. בגלל ירושלים הם שונאים את ישראל, ומוכנים להי לחם בה עד חורמה."

גישה זו אינה רציונלית, ואינה פוליטית. אין חומייני ואנשיו פועלים מתוך סולידריות לערבים, אחיהם באיסלאם. הם פועלים כקנאים מוסלמים, אשר אללה מצווה עליהם לשחרר את עירו הקדושה — אחת משלוש ערי-הקודש של האיסלאם. במקום המילחמה הישראלית-ערבית, שאפשר למצוא לה פיתרון רציונלי, מצטיירת כאן דמותו של הנייהאד — מילחמת-הקודש, מופי דבת אנטי-רציונלית כמו מסערי הצלב של ימי-הביניים.*

הגזע הארי

ה היסוד החדש הזה נוספת אידיאולוגיה דתית, שאין להגיריה אלא כאנטישמיות.

חיילי השאה ברכיבי הפננה הארץ שהולידה את כורש —

הקיסרית פארה ובתה (בעלייה לרגל לנאג'אף בעיראק) — עלולה להוליד היטלר חדש

מי שמדבר על "אנטישמיות ערבית" * אמנם אין השיעים יכולים להכריז רשמית על גי'האד ממש. על-פי חוקי ה-איסלאם, חייב האימאם, ראש כל המאמינים, להתייצב בראש הגי'האד. לפי תורת השיעים, האימאם אינו נגלה בימינו. עד אשר יתגלה בדמות אנושית, אין הגי'האד בתור שכזה אפשרי.

נראית בעיני שני הצדדים כבעייה מדינית בעיקרה, אף שהכל מנצלים סיסמות דתיות להצדקת עמדותיהם. הערבים טובעים להחזיר את מזרח-ירושלים ל"ריבונות ערבית" — לא ל"ריבונות מוסלמית". כחצרו של איאת-אללה חומייני כפארים נשמעים צלילים אחרים לגמרי. צלילים צורמים, מפחידים. סיפר לי בן-ישיחי הערבי, שגם הוא

אינו חוטא (לרוב) לאמת בלבד, אלא גם ללשון. הערבים הם בני הגזע השמי (אם יש דבר כזה), והם גאים על כך. שפתם היא שפה שמית, ותרבותם היא תרבות שמית. הערבים רגילים לטעון: "איך אנחנו נו יכולים להיות אנטישמים? הרי אנחנו עצמנו שמים!" ואין זו סיסמה ריקה.

לא כן הדבר לגבי האיראנים. האיראנים אינם שמיים — לא מבחינת המוצא, לא מבחינת השפה. כאשר אימץ אדולף היטלר לעצמו את המושג "גזע ארי", הוא שאל את המושג הזה מאיראן. הארים היו שבט איראני קדום. לפי אחת התיאוריות הר מדעיות, השפה הקדומה של ארץ זו היא אם כל השפות ה"הודיות-גרמניות". מכאן הסיקו אבות תורת-הגזע, כי קיים "גזע ארי" שנופץ מתורו עד צפון אירופה, להב דיל מן הגזע השמי, הדובר שפות שמיות. המושג "אנטישמיות איראנית" אינו אכספור לשוני — וגם לא אבי סדר מעשי. את זאת מוכיח חיר מייני.

אנשי האיאת-אללה מדברים על היהודים בשפה המזכירה מאד את הנאצים. הם מדברים על "שאיפת היהודים להשתלט על העולם", על "קשר יהודי-עולמי", היטלר המציא בשעתו את התיאוריה ש-הקומוניזם והקאפיטליזם הם שתי זרועות שונות של הקשר היהודי האחד ל-הירסת העמים ולהקמת שילטון יהודי עולמי. חומייני מדבר על הקשר היהודי-ציוני-אמפריאליסטי-קומוניסטי, בלשון דור מה מאד.

אנטישמיות זו חורגת בהרבה מעבר לשינאת-ישראל, שמקורה בהשתלטות היהודים על ירושלים הקדושה. זהו רעל הנובע ממקורות עמוקים יותר. קשה לדעת באיזו מידה תצליח תורה אנטישמית זו להשתלט על איראן כולה. אך יתכן בהחלט שי הארץ שהולידה פעם את כורש, השליט שהתיר הגולי-בכל לחזור לירושלים, תוליד עתה שילטון אנטי-ישימי חדש, נוסח היטלר.

אזהרה אחרונה

דיין מוקדם מדי להעריך את מלוא המשמעות של המתרחש כעת באיראן, או לנסות להיבא מה עומד לקרות שם. האפשרויות רבות. מישהו יכול להצליח לקיים שילטון מתון — אם כי אין זה נראה כך כיום. מישהו יכול לנסות להקים דיקטטורה צבאית — אם כי נראה, כי הצבא נסוג לפני המהפכה, ויתכן מאד שהקצינים יישארו, בשעת-המיבחן, בלי חיילים.

זוהי דרכה של מהפכה אמיתית. "הומרי חים" בארצות-הברית — וגם בישראל — הם בורים גמורים בכל הנוגע למצבים מהפכניים, ובוודאי אינם מסוגלים לנתח מאורעות שהם עצמם לא חלמו עליהם עוד לפני חצי שנה.

אם אכן תימשך המהפכה ותביא לשילטון תורתו של חומייני באי-ראן, ינחית הדבר מהלומה כבדה נוספת על סיבויי השנום הישראלי-ערבי.

זה ברור. בינואר 1979 מעלה הדבר הירחור, ש-אי אפשר להתכחש לו:

לפני שמה רובע הציע אנוור אל-סאדאת, במחווה היסטורית חסרת-תקדים, שלום לישראל.

ניתן היה להשיג אז שהום זה תוך חודש — והיו אנשים בישראל שהציעו לקפוץ על ההזדמנות.

הם באו לא רק מקרב מחנה-השלום הוותיק, גם בקרב המימסד כמו אנשים כמו עזר וייצמן, שהבינו את גודל השעה החולפת.

מנחם בגין ואנשיו לא הבינו זאת. היה נדמה להם שהזמן פועל לטובת ישראל, שעמידה ממושכת על המקת, תוך מאבק על כל פסיק וכל נקודה, ינחילו לישראל תנאים טובים יותר.

המאורעות באיראן מוכיחים שוב, ובצור רה מפחידה, עד כמה היתה גישה זו קיצרנית-רואי. כל חודש שעבר מאז נובמבר 1977 הערים מיכשולים חדשים על דרך השלום.

השער לשלום, שנפתח בתנופה נועזת על-ידי נשיא מצריים, עלול להיסגר בכל רגע בטריקה אדירה על-ידי מאורעות בלתי-תיצפויים.

מה שקורה עתה באיראן הוא אזהרה — אולי האזהרה האחרונה.